

Kaupunkikulttuurin toimialan selvitykset vuoden 2021 arviointikertomukseen

1.1.1 Valtuustokauden strategisten tavoitteiden toteutuminen (tiivistelmäkohta 1)

Sisältökohdat kaupunkikulttuurin toimialan kannalta:

Valtuustokaudella 2018–2021 asetettiin yhteensä 137 strategista vuositavoitetta. Strategistentavoitteiden toteuttamista ja arvioitavuutta vaikeuttivat kahtena viimeisenä vuotena koronapandemian vaikutukset. Toteutumatta jääneiden tavoitteiden osuus nousi selvästi vuosina 2020–2021. Noin 80 prosenttia valtuustokaudella asetetuista tavoitteista toteutui kuitenkin täysin tai osittain. Tarkastuslautakunta oli valtuustokaudella joko eri mieltä raportoidusta tavoitetoteutumisesta tai antoi erilaisia huomautuksia 32 tavoitteen osalta.

Suosituks

Strategisten tavoitteiden raportointiin ja mittarointiin pitää edelleen kiinnittää huomiota. Valtuustokauden aikana kokonaan toteutumatta jäivät tavoitteet ammatillisten opintojen keskeyttämisen vähentämisestä ja 0–17-vuotiaidenhuostaanottojen määrän vähentymisestä. Näihin tulee jatkossa kiinnittää huomiota tilanteen parantamiseksi, joskin oppivelvollisuuden nostamisella on tarkoitus vähentää opintojen keskeyttämiä.

Kaupunkikulttuuri toteaa, että tavoiteasetantaan ja tavoitteiden mittarointiin panostetaan uudella strategiakaudella mm. toimialan oman strategian laadinnan ja tiiviin henkilökunnan osallistamisen kautta. Yhdeksi pidemmän aikavälin vaikuttavuustavoitteeksi on nostettu NEET-nuorten määrän vähentäminen.

1.1.2 Vuoden 2021 sitovien tavoitteiden toteutumisesta

1.1.3 Tarkastuslautakunnan arvioita vuoden 2021 sitovien tavoitteiden toteutumisesta (tiivistelmäkohta 2)

Sisältökohdat kaupunkikulttuurin toimialan kannalta:

Kaupunginhallituksen raportoinnin mukaan vuoden 2021 sitovista strategisista tavoitteista (yhteensä 39 tavoitetta) oli toteutunut täysin 15, osittain 14 ja 10 tavoitetta ei toteutunut lainkaan. Koronaviruspandemia vaikutti voimakkaasti tiettyjen tavoitteiden toteutumatta jäämiseen (esimerkiksi työllisyyden parantamiseen liittyvät tavoitteet) ja arvioitavuuteen. Tarkastuslautakunta oli eri mieltä kolmen tavoitteen raportoidusta toteutumisesta, kahden tavoitteen osalta huomautettiin raportoinnista, viiden tavoitteen osalta mittaroinnista. Selkeä mittarointi antaa hyvän lähtökohdan tavoitteiden arvioinnille ja mittaroinnin kehittämiseen pitääkin kiinnittää edelleen huomiota.

Tarkastuslautakunta oli yhtä mieltä kaupunkikulttuurin toimialan vastuulla olevien tavoitteiden toteutumisesta:

10.1 Suurten tapahtumien määrä. Toteutui osittain.

12.1 Myönteisen erityiskohtelun toimintaohjelmaa toteutetaan. Toteutui osittain.

12.2 Harrastustakuu edistäminen. Ei toteutunut.

17.1 Kehitetään ja ylläpidetään poikkeusaikana luotuja virtuaalisia toimintamalleja. Toteutui täysin.

Kaupunkikulttuuri toteaa, että koronaviruspandemia vaikutti kaikkien toimialan vastuulla olevin tavoitteiden toteuttamiseen. Suunniteltuja tapahtumia ja myönteisen erityiskohtelun ohjelman toimenpiteitä jouduttiin sopeuttamaan pandemiatilanteen rajoitukset huomioiden. Myöskään harrastustoimijat eivät pystyneet toteuttamaan toimintaa suunnitellusti, minkä vuoksi ilmoituksia Hobihobi-portaaliin ei saatu tavoitellusti. Ilahduttavaa sen sijaan oli, että usea poikkeusaikana luotu etäosallistumismahdollisuuksia hyödyntävä palvelu ja toimintamuoto on jäänyt käyttöön.

2.3 Vantaa-Kerava hyvinvointialuevalmistelu (tiivistelmäkohta 11)

Johtopäätöksiä kaupunkikulttuurin toimialan kannalta:

Valtakunnallisessa sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistuksessa kyseisten palvelujen järjestämisvastuu siirtyy kunnilta hyvinvointialueille 1.1.2023. Vantaan osalta järjestämisvastuu siirtyy Vantaan ja Keravan muodostamalle hyvinvointialueelle. Palvelujen siirtoon ja hyvinvointialueen toiminnan käynnistämiseen liittyvä valmistelu on edennyt Vantaan ja Keravan yhteistyönä.

Kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen ovat jatkossakin kunnan vastuulla. Tehtävällä on kiinteä yhteys hyvinvointialueen ennaltaehkäiseviin palveluihin. Toimivien yhdyspintojen ja yhdessä tekemisen kulttuurin luominen kunnan ja hyvinvointialueen välille on tärkeää, jotta kuntalaisten edut toteutuvat parhaalla mahdollisella tavalla. Siirtymävaiheessa on erityisen tärkeää huolehtia nivelvaiheissa olevien asiakkaiden pysymisestä palveluissa, ettei siirtymä itsessään aiheuta väliinputoajia.

Hankkeen tiivis aikataulu ei ehkä varsinkaan suunnitteluprosessin alkuvaiheessa ole mahdollistanut asukkaiden ja henkilöstön osallistamista parhaalla mahdollisella tavalla. Asukkaat eivät myöskään aina ole mieltäneet, että esimerkiksi Tulevaisuuden sotekeskus -hankkeen asukasillat ovat liittyneet kiinteästi hyvinvointialueen toiminnan valmisteluun. Osallistamista on suunnittelun edetessä lisätty eri kanavia käyttäen.

Tarkastuslautakunta toteaa, että palvelujen järjestämisvastuun siirto Vantaan ja Keravan hyvinvointialueelle sekä hyvinvointialueen toiminnan valmistelu ovat mittava työ. Valmistelua ovat tukeneet Vantaan ja Keravan yhteiset kehittämishankkeet. Hankkeissa on pyritty parantamaan nykyisiä palveluja ja haettu parhaita toimintatapoja, jotka voidaan ottaa käyttöön hyvinvointialueella. Muutoksen valmistelussa on edetty suunnitellusti ja jatkovalmistelun vaiheet on aikataulutettu siten, että palvelujen siirtymä hyvinvointialueille vuoden 2023 alusta tapahtuisi mahdollisimman joustavasti. Hyvinvointialueelle siirtyvillä ja kunnalle jäävillä palveluilla on moninaisia yhdyspintoja. Tarkastuslautakunta korostaa kunnan ja hyvinvointialueen yhteistyön tärkeää roolia, jotta palvelukokonaisuus vastaa jatkossa parhaalla mahdollisella tavalla asiakkaiden tarpeita. Tarkastuslautakunta näkee myös erittäin tärkeänä työntekijöiden ja asukkaiden tiiviin osallistamisen hyvinvointialuesuunnitteluun.

Kaupunkikulttuuri toteaa, että kaupungin tekemä terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen on tärkeää ja edellyttää tiivistä yhteistyötä toimijoiden kesken. Toimivien yhdyspintojen luomiseksi ja vahvistamiseksi tiivistä yhteistyötä hyvinvointialueen ja Keravan kaupungin kanssa on tärkeää jatkaa. Huomiota kiinnitetään kaikkien asiakkaiden saumattomien palveluiden saamiseen, mutta erityisesti nivelvaiheissa olevien palvelujen jatkuvuuteen. Asiakkaiden ja työntekijöiden osallistumisen tapoja vahvistetaan palveluiden kehittämiseksi tarpeita vastaaviksi.

3.1 Kuntalaispalvelut (tiivistelmäkohta 13)

Johtopäätökset:

Kuntalaispalvelujen yksikön tavoitteissa vuodelle 2021 korostuvat digituen lisääminen asiakaspalvelussa, asiakaskokemusten mittaamisen kehittäminen ja työntekijöiden vaikutusmahdollisuuksien lisääminen. Digitukipalvelua vahvistetaan Espoon kanssa yhteisellä hankkeella, asiakaskokemuksia selvitetään uudella laisella mittaamismenetelmällä ja työntekijöiden osallistumista vahvistetaan entistä osallistavammalla, työntekijöiden kehitysideoiden käsittelyyn kehitetyllä prosessilla. Kaikkia tavoitteita on saatu vietyä suunnitellusti eteenpäin. Henkilöstön hyvinvoinnista saatiin hyviä tuloksia viimeisimmästä Kunta 10-tutkimuksesta. Koronapandemia kuormitti yksikköä vuonna 2020 ja aiheutti toiminnalle haasteita. Tästä huolimatta vuoden 2020 tutkimuksessa työnantajan suosittelamiseen ja johtamiseen liittyvät tutkimustulokset olivat parantuneet edellisestä mittauksesta. Koronapandemian vuoksi yksikkö joutui muokkaamaan palvelujaan ja etsimään toimintamalleja, joilla palveluja pystyttiin tarjoamaan koronapandemian rajoitukset huomioon ottaen. Uusia palveluja saatiinkin kehitettyä nopeasti. Uusia toimintamalleja voidaan käyttää myös jatkossa.

Suosituks:

Tarkastuslautakunta toteaa, että kuntalaispalvelujen yksikön palvelut ovat tärkeitä in-formaatio- ja tukipalveluja, joista kuntalainen saa laajasti tietoa kunnan palveluista ja tukea palvelujen käyttämiseen. Kuntalaispalveluissa annettava digituki on erityisen tärkeää, sillä digitekniikkaan perustuvien palvelujen määrä on jatkuvasti kasvanut. Lautakunta suosittelee kuntalaispalvelujen yksikköä edelleen kehittämään digitukipalvelua ja hyödyntämään menossa olevan digitukihankkeen kokemuksia kehitystyössä.

Kaupunkikulttuuri toteaa, että digitukipalvelu on asiakkaiden yhdenvertaisuuden ja osallisuuden toteutumisen edellytys ja tulevaisuudessa toiminta pyritään vakinaistamaan osaksi kaupunkitasoista asiakaspalvelua.

3.2 Kaupunginkirjasto (tiivistelmäkohta 14)

Johtopäätökset:

Kirjastopalveluilla oli tulokortissaan neljä kaupungin eri strategiaan tavoitteisiin kytkettyä tavoitetta vuodelle 2021. Tuottavuuteen (toimintaa sujuvoittavien älyhylyjen lisääminen), segregaatian ehkäisemiseen (kielikahvilatoiminta) ja palvelun laadun parantamiseen (lasten palvelujen monikanavaisuuden lisääminen) liittyvät tavoitteet toteutuivat suunnitellusti. Myös johtamisen uudistamiseen liittyvän verkostomaisen kirjastomallin kehittämisessä päästiin eteenpäin, mutta mallin kehittämistä jatketaan edelleen Kirjastopalvelujen talous pysyi hyvin talousarvion raameissa. Menot alittuivat hieman johtuen koronapandemian aiheuttamista muutoksista (esimerkiksi erilaiset rajoitukset kirjaston toimintaan). Hyvin onnistuneet hankehakemukset taas kasvattivat toimintatuottoja ennakoidusta ja toimintakate oli talousarviossa arvioitua parempi. Tuloksellisuuden osatekijöistä henkilöstön hyvinvoinnista positiivista signaalia antavat kirjastopalveluiden yksikön laskussa oleva sairauspoissaoloprosentti ja edellisistä mittauksista parantuneet Kunta10-tulokset.

Kirjastojen toiminta tukee monilta osin segregaaation ehkäisyä ja edistää osallisuutta. Kirjastojen tarjoamat aineistot, tilat ja välineet tukevat koko väestön yhdenvertaisia mahdollisuuksia muun muassa elinikäiseen oppimiseen ja osaamisen kehittämiseen. Maahanmuuttajien kieli- ja lukutaitoa ja tätä kautta kotouttamista edistää kielikahvilatoiminta, jota kirjastot järjestävät yhteistyössä järjestöjen kanssa. Lisäksi kirjastojen tarjoama digituki parantaa asiakkaiden digivalmiuksia. Osallisuutta kirjastot edistävät tarjoamalla kuntalaisille mahdollisuuksia osallistua jokaiseen kirjastouudistukseen. Kuntalaisille tarjotaan myös mahdollisuuksia osallistua suoraan kirjastojen toimintaan ja kirjastoissa toimiikin monia vapaaehtoisia esimerkiksi lukupiirien ja kielikahvilatoiminnan vetäjinä. Tärkeä yhteistyöverkosto Vantaan kirjastopalveluille on Espoon, Helsingin, Kauniaisten ja Vantaan kaupunginkirjastojen muodostama pääkaupunkiseudun yleisten kirjastojen Helmet-kirjastoverkko. Asiakkailta on yhteistyön myötä mahdollisuus käyttää kaikkien verkostoon kuuluvien kirjastojen laajaa aineistoa. Kustannusten jakaminen ja yhteiset hankinnat taas tuovat taloudellisia hyötyjä. Koronapandemian vuoksi kirjastot joutuivat supistamaan aukioloaikojaan ja ajoittain sulkemaan toimipisteitään. Kirjastoja on rajoitukset huomioon ottaen käytetty kuitenkin melko paljon ja kirjastot ovat myös etätoimintaa kehittämällä (esimerkiksi erilaiset etä tapahtumat) saaneet korvattua rajoitusten vuoksi peruuntunutta toimintaa.

Vantaan kirjastopalvelut valmistautuu tulevaisuuden haasteisiin Kirjasto 2030 -ohjelmalla. Ohjelmaan on koottu kirjaston visio, arvot ja päämäärät. Ohjelmaa toteutetaan tammikuun 2022 julkaistavaan Kirjasto 2030 -tiekarttaan koottavilla toimenpiteillä. Tavoitteena on saada kirjastopalvelut vastaamaan toimintaympäristön muutoksista tuleviin haasteisiin.

Suosituks:

Tarkastuslautakunta toteaa, että kirjastopalveluilla on tärkeä tukirooli tasa-arvoisuuden edistämisessä, segregaaation ehkäisyssä ja monimuotoisen opiskelun edistämisessä. Tarkastuslautakunta suosittelee kirjastopalveluja Kirjasto 2030 -ohjelmaa toteuttaessaan etsimään rohkeasti mahdollisuuksia myös yhä laajempaan yhteistyöhön eri tahojen kanssa kehittäessään palvelujaan vastaamaan toimintaympäristön muutoksiin.

Kaupunkikulttuuri toteaa, että se ottaa tarkastuslautakunnan suositukset huomioon palveluiden kehittämisessä. Uusia yhteistöitä on jo luotu vuoden 2022 aikana esimerkiksi neuvolan kanssa.

3.3 Nuorisopalvelut (tiivistelmäkohta 15)

Johtopäätökset:

Pandemian aikana monet nuorille suunnatut palvelut ovat olleet kiinni ja nuorten vapaa-aikaan liittyvää mielekästä tekemistä on ollut tavanomaista vähemmän tarjolla. Nuorten yksinäisyys, henkinen pahoinvointi, häiriökäyttäytyminen, kiusaaminen ja epätoivottu ryhmäytyminen ovat lisääntyneet. Nuorisopalveluilla on tärkeä rooli ennaltaehkäisevässä työssä ja mielekkään vapaa-ajan tekemisen tarjoamisessa nuorille. Jalkautuvalla nuorisotyöllä pystytään parhaimmillaan vastaamaan erittäin hyvin negatiivisiin ilmiöihin. Osana kaupunginhallituksen hyväksymää koronasta toipumissuunnitelmaa jalkautuvan nuorisotyön resurssia vahvistetaan vuoden 2022 aikana. Nuorisopalveluissa tehdään merkittävää työtä myös koulupudokkuuden ja nuorisotyöttömyyden ennaltaehkäisyssä yhdessä muiden toimijoiden kanssa. Maahanmuuttajataustaisten nuorten osuus kasvaa Vantaalla. Monikulttuurisuus vaikuttaa myös henkilöstön osaamisvaatimuksiin. Kulttuurien tuntemus auttaa turvaamaan asiakkaiden yhdenvertaisen kohtaamisen. Kulttuurien tuntemuksen ja

ymmärryksen kasvattamisessa voisi entistä enemmän hyödyntää monikulttuurista henkilöstöä. Nuorisopalvelujen henkilöstöstä vain 0,7 prosenttia on maahanmuuttajataustaisia. Eri kulttuuritaustoista tulevan henkilöstön määrän lisäämiseksi nuorisopalvelut aloittaa keväällä 2022 nuoriso- ja vapaa-ajanohjaaja koulutuksessa kokeiluhankkeen Järvenpään seurakuntaopiston kanssa. Hankkeessa kokeillaan uutta opiskelumallia, jossa pääpaino on työssä oppimisessa. Uuden koulutusmuodon toivotaan tavoittavan nuoria, jotka ovat ehkä kokeneet, ettei oma kielitaito riitä perinteiseen opiskeluun tai perinteistä opiskelua ei muutoin ole koettu houkuttelevaksi. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että eri kulttuuritaustoista tulevia henkilöitä hakeutuisi enemmän nuorisotoimen tehtäviin. Ammattitaitoisen henkilöstön saatavuudessa on haasteita ja kilpailu naapurikaupunkien kanssa on kovaa. Vantaa häviää palkkavertailussa Helsingille ja Espoolle.

Suosituks:

Vantaa on monikulttuurinen kaupunki. Henkilöstön monikulttuurisuusosaamisen vahvistaminen entisestään ja toisaalta monikulttuurisuuden näkyminen vahvemmin henkilöstössä helpottaisi kulttuurien kohtaamista asiakastyössä ja eri kulttuurien ominaispiirteiden vaikutusten ymmärtämistä. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että maahanmuuttajataustaisen henkilöstön määrää lisätään. Alalle tulon esteitä tulee poistaa aktiivisesti.

Kaupunkikulttuuri toteaa, että nuorisopalveluissa panostetaan monikulttuurien osaamisen ja monikulttuurisen henkilöstön vahvistamiseen lähivuosina. Nuorisopalvelut on aloittanut Järvenpään seurakuntaopiston kanssa STEP-koulutuksen, jolla lisätään työvaltaisen oppimisen ja koulutuksen mahdollisuuksia Vantaan nuorisopalveluiden kautta. Tällä tavalla on tarkoitus mahdollistaa uudenlaisia koulutusmahdollisuuksia nuorisoalalle, jolla pyritään lisäämään myös monikulttuurisen väestön kouluttautumista nuorisoalalle. Lisäksi tällä hetkellä suunnitellaan ja kehitetään mallia, jolla oppisopimuspaikkoja olisi erityisesti vantaalaisille tarjolla jatkossa paremmin nuorisopalveluissa. Oppisopimuspaikkoja on tarkoitus tarjota ensisijaisesti monikulttuurisen väestön edustajille.